

— Interjú —

Az elsők között programozta fel
a MACSE „gépezetét”

– a kérdésekre dr. Hatvany Béla Csaba válaszol

Szerepe a szervezet működésében elvitathatatlan. Ő is a legelső között ajánlotta fel segítségét, természetesen abban, amihez leginkább ért: az egyesület informatikai alapjainak létrehozásán, folyamatos fejlesztésén dolgozott a szoftverprogramozás tudományával felvértezve (alkalmazások, adatkezelések, stb.). Rengeteg energia és idő, amit a kutatótársadalom segítségének érdekében – többedmagával együtt – a köz javára fordított. Önzetlen munkásságát közösségünk a „MACSE örökös tagja” kitüntető címmel ismerte el 2020-ban.

Édesanyám ezután visszaköltözött Temesvárra. Ott éltünk 1987-ig. Ebben az évben disszidáltam az akkori Nyugat-Németországba, egy év múlva a családegyesítési eljárás alapján feleségem és gyermekem is követett. Miután Csilla lányunk elvégezte az egyetemet és Berlinben vállalt munkát, 2009-ben mi is odaköltöztünk.

– Eddig négy írásod jelent meg a Matrikulában. A Hatvani családokról kettő is szól Heves (2013-3) és Doboka (2015-1) vármegyékben.

– A családi hagyomány szerint ezek rokoni viszonyban vannak az én érhatvani Hatvani családommal. Az első cikk igazolja, hogy a hevesiek "természetes" névváltoztatás alapján viselik ezt a családnevet (Horváti/Lublói/Nagyhatvani /Hatvani), míg a második arról szól, hogy a Doboka vármegyeiek is valójában az érhatvaniakhoz tartoznak. A legkorábbi okirat a közép-szolnoki Hatvaniakra vonatkozik, egy 1334. július 4-én kelt óvás. Itt tanúként szerepel először *Ladislaus filius Petri de Hothuon*. Sajnos, az eredetije elveszett, csak egy sokkal későbbi átiratról tudunk. Időrendben a következő, ami fennmaradt és a Magyar Országos Levéltárban található, 1335. március 23-án íródott.

– Sokan tudjuk, hogy segítő tanácsaidat Berlinből osztod meg kutatótársaiddal. Mikor, milyen körülmények között hagytad el Magyarországot és miért pont a német fővárosban telepedtél le?

– Budapesten születtem a második világháború alatt. Édesapám debreceni, Édesanyám temesvári illetőségű volt. A háború alatt Édesapám francia hadifogságba került, és a békekötés után súlyos betegen került haza 1947-ben. Kis idő múlva elhunyt.

– A szülőföldtől, rokonoktól való távolság bizonyára motivált, hogy kutasd a családod gyökereit. Mikor kezdted el?

– Apai nagyapám foglalkozott a család történetével. A tulajdonunkban lévő régi okiratokból indult ki, és egy szolid adathalmazt állított össze. Az ő biztatására folytattam, és kezdtem el saját kutatásaimat. Úgy 1990-ben indult be igazán, tehát zömmel már a távolból kerestem a hiányzó adatokat.

A Váradhegyfoki Konvent egyik okirata Napkor [Napakur] nevű faluból egy tíz márkát érő pejló erőszakos eltulajdonításáról szól, és itt a megnevezett tanúk között szerepel Hatvani Bertalan fia Tamás, Szolnok (értsd: Közép-Szolnok) vármegyéből: *Thomas filius Bartholomei de Hothwan de comitatu Zoulnok*. Bethlen Gábor idejében élte Erdély aranykorát. Az érhatvani Hatvaniak a fejedelem bizalmasai közé tartoztak. Hatvani Zsigmond Doboka vármegye főispánja volt, testvére István a dézsi [Dés] sóbányák prefektusa. Diplomáciai szolgálatba is léptek: Zsigmond többször járt a fejedelem küldötteként Moldvában és a Portánál, míg István Erdély nagykövete volt Velencében.

– *Hol kapcsolódtok hozzájuk?*

– Zsigmond magtalanul halt meg, mi az István-ághoz kötődünk.

– *Az interneten keresztül ugyan, de ott voltál 2010. december 4-én a várban az MTA Társadalomkutató Központ Jakobinus termében azon a találkozón, ahol az egymást addig is segítő kutatótársak az egyesület létrehozása mellett döntöttek. Egy hónappal később az alakuló gyűlésen már a tisztségek és a kezdeti legfontosabb feladatok kiosztása is megtörtént. Komoly részt vállaltál az informatikai stábben. Kik voltak a segítőid, hogyan osztottátok el egymás közt a teendőket?*

– Az egyesület belső, zárt levelező listáját mindjárt az elején javasoltam, létre is hoztam és 2011 februárjában már működött.

A MACSE honlapjának „szellemi anyja” Sztrányainé Ildi volt, az ő elképzelései alapján együtt szerkesztettük meg Lerch János tagtársunkkal. Kónya Zsuzsa is viszonylag hamar csatlakozott az informatikai csapathoz, eleinte főleg a tartalmak feltöltésében segédkezett. Később szegődött hozzánk Péchy Gáspár, amióta az általa felügyelt szerveren fut a MACSE internetes jelenléte.

Az anyakönyvek indexeléséhez (amely Bocsor László ötlete volt, a sablonokat is ő készítette) a szoftveres háttérrel szintén Lerch Jánossal alkottuk meg. A kereshető adatbázis az első feltöltések után a honlappal együtt startolt 2011. június 26-án.

– *Kezdettől fogva programozónak készültél?*

– A Műszaki Egyetemen helyben matematikát tanultam Temesváron, aztán a Matematika tanárszéken tanársegédként kezdtem 1972-ben. Ott láttam meg a pisai egyetem szórólapját arról, hogy két éves ösztöndíjra lehet pályázni. Elküldtem hát az addig megjelent cikkeimet a Scuola Normale Superiore-ba (SNS), ahol elfogadták a jelentkezésemet. 1974-75 között Olaszországban készítettem elő a doktori disszertációmát, amit 1976-ban védtem

meg és szereztem természet-tudományi doktori diplomát (Dr. rer. nat.). Még az SNS ösztöndíjaként Pisában kerültem kapcsolatba az informatikával, de ez a terület akkor még nagyon kezdetleges volt. Főleg nagy kapacitású, hatalmas méretű gépek voltak a technika legújabb vívmányai.

– *Ezt hol tudtad hasznosítani, a tanultakat kamatoztatni?*

– 1987-ben Ulmba mentem a zenész öcsémhez, aki akkor már ott élt. Úgy gondoltam el tudok majd helyezkedni egy egyetemen, de nem sikerült. Végül az iparban találtam munkát: Geislingenben a Württembergische Metallwarenfabrik AG (WMF) szerszámgép programozója lettem. Innen is mentem nyugdíjba.

– *A programozás és a kutatás mellett van más szenvedélyed is, amit ilyen lelkesedéssel űzöl?*

– Szeretek olvasni és nem csak szakirodalmat. Volt egy időszak, amikor szívesen osztottam meg ismereteimet másokkal: négy szakkönyvem jelent meg eddig Magyarországon 2003 és 2007 között, de mára már teljesen elavultak. Ezen a területen gyorsan változnak a dolgok.

Szenvedélyem az utazás, leginkább Olaszországba járunk a Feleséggel. Egészen otthonosan érezzük magunkat arra, az olasz nyelvet is felsőfokon beszélem ottani tanulmányaim végett.

– A MACSE informatikai fejlesztései közepette a harmadik, 2012. májusi közgyűlésen az egyesület vezetésében is szerepet vállaltál: Hunyady László elnök mellett láttad el az elnökhelyettesi teendőket 6 éven át. Hogyan tudtad összeegyeztetni mindezt a munkáddal, a magánélettel?

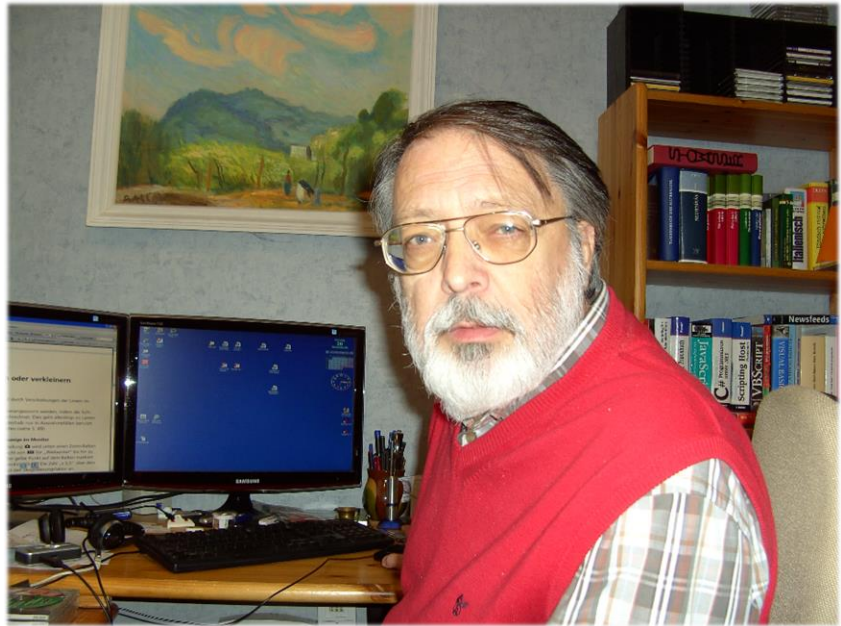
– 2009-ben befejeztem az aktív munkát és nyugállományba vonultam. Így több időm maradt az egyesületi tennivalókra.

– Nem csak az egyesület számára fejlesztettél. Az egyre csak bővülő internetes kutatást és a kutatókat támogató segédprogramokat is összeraktál és szabadon használható közkinccsé tettél. Ezért a mai napig sokan hálásak vagyunk.

– Az anyakönyvi képnézegető és a FamilySearch találatok adatainak Excel táblázatba való rendezése ilyen volt. Majd ezeket összefűzve és kiegészítve más alkalmazásokkal – például a letöltés lehetőségével – állt össze az FS-Tools programcsomag. Mára ez is elavult, mert egyes funkciói nélküle is elérhetők, mások pedig az informatikai környezet megváltozása miatt már sajnos nem használhatók.

– A Matrikula életre hívásában is elévülhetetlen részed volt.

– 2011 szeptemberében, az alakulás évében ez az internetes szakmai folyóirat is megjelent. Valóban, én voltam az ötletadó és a névadó is.

– A vezetőségi munkán, az egyesület honlapjának és adatbázisainak fejlesztésén-karbantartásán felül még ennek szerkesztését is magadra vállaltad. Hogyan működött a mindez?

– Akkoriban nem kellett győzködni az embereket, a szerzők lelkesen jelentkeztek érdekes és változatos témájú írásaikkal, köztük hírneves személyek is. Az első számokban Tutunzisz Gabriella vigyázott a nyelvi helyességre, számítástechnikai téren pedig itt is Lerch János volt segítségemre.

– Említetted, hogy a 2000-es években szakkönyveid jelentek meg. Volt tehát némi tapasztalatod a kiadványszerkesztés terén. 2017 végéig (7 évfolyam) összesen 26 lapszámot gondoztál.

– A szövegszerkesztést MS Wordben csináltam, azzal már jól boldogultam. 2017-ben jött el az idő,

amikor úgy gondoltam, ezt a munkát is a fiatalokra kell bízni. Most pedig mindjárt 80 leszek és szeretném átadni egyéb feladataimat is.

– 2015 májusában találkozhattunk veled a közgyűlésen. Emlékeim szerint azóta nem voltál más egyesületi eseményen. Reménykedtünk abban, hogy lesz még rá alkalom személyesen is megköszönni neked, amit értünk tétél és teszel mind a mai napig?

– Sajnos, azóta épp csak átutazóban voltam Magyarországon, amikor Erdélybe mentünk, alig tartózkodtam Budapesten. Tény, most már nehezkesebb a közlekedés. Hogy mit hoz a jövő, azt nehéz előre látni.

Amennyiben úgy alakul, hogy erre jársz, kérlek tervezz be egy közös vacsorát az egyesület tagjaival!